

Karta Polaka i repatriacja

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja + Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Repatriacja. Uznanie za repatrianta*, dostępny w internecie: archiwum.mswia.gov.pl [dostęp 4.03.2020 r.].

- Źródło: *Białoruś: Tygodnik porównuje Kartę Polaka do volkslisty*, dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 4.03.2020 r.].
- Źródło: Marek Kozubal, *Trudna repatriacja ofiar zsyłek*, dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 4.03.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl.
- Źródło: *Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl.

W preambule do ustawy o Karcie Polaka czytamy:

“ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka

(...) realizując postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie udzielania pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym, wypełniając moralny obowiązek wobec Polaków, którzy na skutek zmiennych losów naszej Ojczyzny utracili obywatelstwo polskie, spełniając oczekiwania tych, którzy polskimi obywatelami nigdy wcześniej nie byli, lecz ze względu na swoje poczucie tożsamości narodowej pragną uzyskać potwierdzenie przynależności do Narodu Polskiego, w celu wzmocnienia więzi łączących Polaków z Macierzą oraz wspierając ich starania o zachowanie języka polskiego oraz kultywowanie tradycji narodowej, postanawia się, co następuje (...).

Źródło: Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl.

Preambuła do ustawy o repatriacji głosi natomiast:

“ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji

W poczuciu głębokiej więzi z Polakami – potomkami dawnej Rzeczypospolitej, ofiarami komunistycznego terroru, przemocą zmuszonymi do opuszczenia ziemi przodków, osiedlonymi wbrew własnej woli na najtrudniejszych do zamieszkania obszarach byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich; pozbawionymi możliwości powrotu do Polski, prześladowanymi z powodu swojego pochodzenia oraz przywiązania do wiary, tradycji i umiłowania wolności, skazanymi na pracę w nieludzkich warunkach, głód, choroby i częstokroć na fizyczne wyniszczenie; którzy, mimo wszelkich przeciwności, nigdy nie wyrzekli się Polski, jej tradycji i kultury, a miłość i przywiązanie do Ojczyzny przekazali swoim potomkom – pragnąc zadośćuczynić za doznawane przez zesłańców krzywdy, uznając, że powinnością Państwa Polskiego jest umożliwienie repatriacji rodakom, którzy pozostali na Wschodzie, postanawia się, co następuje (...).

Źródło: Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl.

Czy dostrzegasz różnice między intencjami przyświecającymi ustawodawcy podczas tworzenia dwóch wspomnianych ustaw? Do jakich przesłanek i historycznych okoliczności odwołują się te uroczyste wprowadzenia do aktów prawnych?

Czy wiesz, czego dotyczą przepisy prawne obejmujące repatriantów i posiadaczy Karty Polaka?

Twoje cele

- Przeanalizujesz powody uregulowania przez ustawodawcę możliwości przyznawania Karty Polaka oraz kwestii repatriacji.
- Wyjaśnisz warunki, które musi spełnić osoba ubiegająca się o Kartę Polaka lub chciałaby skorzystać z możliwości repatriacji.
- Scharakteryzujesz uprawnienia posiadaczy Karty Polaka i repatriantów.

Dla zainteresowanych

**Repatrianci na Ziemiach
Odzyskanych –
przymusowe
przesiedlania**

Migracje

Imigranci w Polsce

**Procesy migracyjne do
Europy i w obrębie
kontynentu**

Przeczytaj

Karta Polaka

Ustawa o Karcie Polaka ma na celu wsparcie i podtrzymywanie kontaktów Polski z [diasporą](#), z członkami przynależącymi do narodu polskiego, ale mieszkającymi w innych krajach. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w art. 6 ust. 2 stwierdza się:

« Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Norma ta stała się podstawą uchwalenia ustawy. Potrzeba ustanowienia Karty Polaka wpływała zatem z obowiązku państwa wobec rodaków, którzy żyjąc poza granicami kraju i stanowiąc około $\frac{1}{3}$ narodu polskiego, także tworzą Polskę. Celem ustawy jest zatem sprawienie, żeby Polacy przyjeżdżający do ojczyzny nie byli traktowani jak cudzoziemcy. Karta ma też być alternatywą dla Polaków, którzy pragnąc kontaktów z ojczyzną, nie będą mogli lub nie będą chcieli skorzystać z prawa do uzyskania polskiego [obywatelstwa](#).

Karta Polaka jest dokumentem potwierdzającym przynależność do narodu polskiego.

Komu przynależy?

Zasady przyznawania oraz uprawnienia osoby, której przyznano Kartę Polaka, określa kilkakrotnie nowelizowana ustawa o Karcie Polaka z 7 września 2007 r.

Zgodnie z ustawą Karta Polaka może być przyznana osobie, która deklaruje przynależność do Narodu Polskiego oraz:

wykaże swój związek z polskością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za język ojczysty, oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów;

2

w obecności konsula Rzeczypospolitej Polskiej lub wojewody złoży pisemną deklarację przynależności do Narodu Polskiego;

3

wykaże, że jest narodowości polskiej lub co najmniej jedno z jej rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków było narodowości polskiej, albo przedstawi zaświadczenie organizacji polskiej lub polonijnej potwierdzające aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej ostatnich trzech lat;

4

złoży oświadczenie, że ona lub jej wstępni nie repatriowali się lub nie zostali repatriowani z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, albo Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, na podstawie umów repatriacyjnych zawartych w latach 1944–1957 przez Rzeczpospolitą Polską albo przez Polską Rzeczpospolitą Ludową z Białoruską Socjalistyczną Republiką Sowiecką, Ukraińską Socjalistyczną Republiką Sowiecką, Litewską Socjalistyczną Republiką Sowiecką i Związkiem Socjalistycznych Republik Sowieckich, do jednego z państw będących stroną tych umów.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ponadto Karta Polaka może być przyznana tylko osobie:

Zasady nabywania obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji, prawa repatrianta, a także zasady i tryb udzielania pomocy repatriantom i członkom ich rodzin określa Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji.

W myśl ustawy repatriantem jest osoba, która przybyła do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy krajowej wydanej w celu repatriacji z zamiarem osiedlenia się na stałe. Osoba taka nabywa obywatelstwo polskie z mocy prawa z dniem przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

Wiza krajowa w celu repatriacji może być wydana przez konsula osobie, która jest polskiego pochodzenia, a przed dniem wejścia w życie ustawy zamieszkiwała na stałe na terytorium obecnej: Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżanu, Gruzji, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Tadżykistanu, Turkmenistanu, Republiki Uzbekistanu albo azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.

Wiza krajowa w celu repatriacji może być wydana małżonkowi i zstępnym do czwartego stopnia takiej osoby oraz ich małżonkom, jeżeli zamierzają oni przybyć do Rzeczypospolitej Polskiej z tą osobą z zamiarem osiedlenia się na stałe.

Osoba polskiego pochodzenia to, w rozumieniu ustawy, osoba deklarująca narodowość polską i wykazująca swój związek z polskością, której co najmniej jedno z rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków było narodowości polskiej, to znaczy potwierdziło swoją przynależność do Narodu Polskiego przez, w szczególności, pielęgnowanie polskich tradycji i zwyczajów.

Słownik

diaspora

rozproszenie członków danego narodu bądź grupy etnicznej wśród innych narodów

obywatelstwo

przynależność osoby do określonego państwa, na mocy której jednostka ma określone prawa i obowiązki wobec państwa, a państwo, analogicznie, ma obowiązki i prawa wobec jednostki

preambuła

wstęp do aktu prawnego, zwykle o istotnym znaczeniu politycznym, opisujący okoliczności wydania aktu oraz określający cele, jakim powinien on służyć

repatriacja

organizowana przez władze akcja przesiedlenia do kraju obywateli (np. jeńców wojennych, osób internowanych lub przymusowo przesiedlonych), którzy wskutek zmian granic lub działań wojennych znaleźli się na terytorium innych państw

zsyłka, zesłanie

wywiezienie skazanego w odległe, zwykle odludne i o niskim stopniu rozwoju cywilizacyjnego miejsce i przymusowe przetrzymywanie go tam

Animacja + Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i ilustracją interaktywną, a następnie wykonaj zadania.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1EQFEF4C>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału czym jest Karta Polaka?

Repatriacja

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij najważniejsze różnice pomiędzy statusem repatrianta i posiadacza Karty Polaka.

Ćwiczenie 2

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Materiał źródłowy do ćwiczeń 2 i 3.

” Marek Kozubal

Trudna repatriacja ofiar zsyłek

Powrót ofiar zsyłek ślimaczy się, mimo że rząd stworzył dobre warunki prawne. W poprzednim roku, w ramach akcji repatriacyjnej, do Polski powróciło 650 osób o polskich korzeniach. Chociaż jest to o 125 więcej niż w 2017 r., liczba ta nie jest oszałamiająca (...). Z danych, które otrzymaliśmy z MSWiA, wynika, że w poprzednim roku repatrianci otrzymali wsparcie w wysokości 20 mln złotych, z zaplanowanych w rezerwie celowej 50 mln zł. W tym roku resort spraw wewnętrznych zarezerwował na ten cel 58 mln zł (...).

Z przyjętych dwa lata temu przepisów (...) wynika, że repatrianci mogą skorzystać z dwóch ścieżek przyjazdu do Polski. Pierwszą jest skorzystanie z ośrodka adaptacyjnego na zaproszenie pełnomocnika rządu do spraw repatriacji. Pobyt w ośrodku trwa 90 dni i może być przedłużony o kolejne 90 dni. Jest to czas na aklimatyzację i zakup lub wynajem mieszkania oraz znalezienie pracy. W ośrodku organizowane są zajęcia adaptacyjno-integracyjne. Repatrianci poznają historię, tradycję, a także uczestniczą w kursach języka polskiego i kursach zawodowych (...). Drugą możliwością jest skorzystanie z zaproszenia wystosowanego przez gminę. W tym przypadku samorząd zapewnia rodzinie wyposażone mieszkanie,

korzystając m.in. ze środków rządowych (...). Jakie są zatem wąskie gardła? W Polsce jak na razie działają tylko dwa ośrodki adaptacyjno-integracyjne dla repatriantów: w Pułtusku oraz Środzie Wielkopolskiej. Potrzebne są kolejne.

[Zdaniem Aleksandry Ślusarek, przewodniczącej Rady do spraw Repatriacji – dop. red.] jednym ze sposobów przyspieszenia mogłaby być nowelizacja ustawy o repatriacji. – Chodzi o to, aby umożliwić także tzw. repatriację indywidualną. Wsparcie dla takich osób mogłyby otrzymać osoby, które wynajmą im mieszkanie, ich sąsiedzi, bliscy (...). Repatrianci już w kraju borykają się (...) z problemami związanymi z tak prozaicznymi sprawami, jak tłumaczenie dokumentów, uznawanie dyplomów ich wykształcenia, a nawet wyrobieniem dowodu osobistego. To zaś skutkuje tym, że nie mogą szybko skorzystać z obiecanych im pieniędzy. Bo starosta może przelać pieniądze tylko na konto. Dlatego nie zawsze mają pieniądze na starcie np. na leki, wyprawkę szkolną dla dzieci. Problemem jest też nauka języka polskiego, bo szkoły nie organizują zajęć w ich miejscu zamieszkania. Tymczasem inne kraje poradziły sobie z repatriacją szybciej. Niemcy byli w stanie sprowadzać rocznie nawet 100 tys. osób, podobnie robi Rosja, ściągając swoich rodaków z republik azjatyckich oraz Ukrainy.

Źródło: Marek Kozubal, *Trudna repatriacja ofiar zsyłek*, dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 4.03.2020 r.].

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z grafiką i tekstem źródłowym.

Źródło I

Źródło: KPRM, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło II

” *Repatriacja. Uznanie za repatrianta*

Art. 9. 1. Wiza krajowa w celu repatriacji może być wydana osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1. jest polskiego pochodzenia; (...)
2. przed dniem wejścia w życie ustawy zamieszkiwała na stałe na terytorium obecnych: Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżanu, Gruzji, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Tadżykistanu, Turkmenistanu, Republiki Uzbekistanu albo azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.

Źródło: *Repatriacja. Uznanie za repatrianta*, dostępny w internecie: archiwum.mswia.gov.pl [dostęp 4.03.2020 r.].

Ćwiczenie 6

Przeanalizuj dane statystyczne i wykonaj ćwiczenie.

Źródło: oprac. na podst. CBOS, *Pomoc Polakom na Wschodzie*, Komunikat z badań, BS/30/2012, Warszawa, luty 2012, cbos.pl [dostęp: 04.03.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Materiał źródłowy do ćwiczeń 7 i 8.

” **Białoruś: Tygodnik porównuje Kartę Polaka do volkslisty**

Białoruski, państwowy tygodnik „Siem Dniej” pisze w ostatnim wydaniu, że Karta Polaka opiera się na zasadach budzących „więcej pytań niż odpowiedzi”, a jej posiadanie oznacza „podwójną lojalność” (...). Tygodnik ocenia, że w dyskusjach na temat karty należy odrzucić argumenty mówiące o trosce o polską mniejszość w sąsiednich krajach, a dokument jest „kolejnym przejawem urojonych bólów” Polski, w tym jej władz, związanych z „utraconymi na wschodzie terytoriami” (...).

- Kresy Wschodnie stały się *idée fixe* polskiej polityki. (...) Polscy politycy i działacze społeczni (...) aktywnie rozwijają własny model imperializmu. Rzeczpospolita od morza do morza – od Bałtyckiego do Czarnego – oto model wielkiego polskiego imperium. A dla jego urzeczywistnienia przydadzą się i zabużanie, którzy podlegają odpowiedniej rejestracji i kontroli – pisze „Siem Dniej”.
- W nazistowskich Niemczech ekspansję zewnętrzną początkowo usprawiedliwiano właśnie troską o mniejszość niemiecką w sąsiednich krajach. (...) Świat dobrze pamięta, czym się to zakończyło – stwierdza tygodnik i konkluduje: „władze polskie

ryzykują wprowadzeniem znaczącego nieładu w stosunkach z sąsiednimi krajami i własną diasporą za granicą”.

Źródło: *Białoruś: Tygodnik porównuje Kartę Polaka do volkslisty*, dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 4.03.2020 r.].

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, co miał na myśli autor artykułu w białoruskiej gazecie, pisząc o „podwójnej lojalności” wiążącej się z posiadaniem Karty Polaka. Dlaczego sytuacja „podwójnej lojalności” może być uważana za problematyczną?

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, czego dotyczą zarzuty białoruskiego dziennikarza związane z wprowadzeniem przez państwo polskie Karty Polaka.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Karta Polaka i repatriacja

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

Uczeń:

5) wyjaśnia założenia Karty Polaka i repatriacji; analizuje przyjęte w nich rozwiązania, wykazując ich mocne i słabe strony.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje powody uregulowania przez ustawodawcę możliwości przyznawania Karty Polaka oraz kwestii repatriacji;
- wyjaśnia warunki, które musi spełnić osoba ubiegająca się o Kartę Polaka oraz osoba, która chce skorzystać z możliwości repatriacji;
- charakteryzuje uprawnienia posiadaczy Karty Polaka i repatriantów.

Strategie nauczania:

- dyskusja;
- analiza materiałów źródłowych;
- rozwiązywanie ćwiczeń interaktywnych.

Metody i techniki nauczania:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Podanie tematu i celów zajęć.

2. Uczniowie zapoznają się z treścią wprowadzenia, a następnie chętne/wybrane osoby wskazują:

- różnice pomiędzy intencjami przyświecającymi ustawodawcy podczas tworzenia dwóch wspomnianych we wprowadzeniu ustaw;
- przesłanki i historyczne okoliczności, do których odwołują się przytoczone wprowadzenia do aktów prawnych.

Faza realizacyjna

1. Klasa ogląda animację dotyczącą Karty Polaka i repatriacji. Następnie chętne/wybrane osoby:

- wyjaśniają najważniejsze różnice między statusem repatrianta i posiadacza Karty Polaka;
- rozważają, jakie motywacje mogły kierować twórcami ustawy o Karcie Polaka oraz ustawy o repatriacji – wyjaśniają powody, dla których państwo polskie stworzyło odpowiednie przepisy w tym obszarze.

2. Klasa dzieli się na grupy czteroosobowe. Każda grupa przygotowuje plakat informacyjny dla potencjalnych repatriantów lub posiadaczy Karty Polaka. Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie rozwieszają plakaty w sali w formie „galerii”. Wszyscy uczniowie oglądają plakaty przygotowane przez inne grupy. Chętne/wybrane osoby recenzują pracę swoich kolegów i koleżanek, wskazując walory informacyjne plakatów.

3. Uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenia interaktywne 4–8. Chętne/wybrane osoby przedstawiają swoje rozwiązania. Reszta klasy weryfikuje ich poprawność.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie samodzielnie rozwiązują i sprawdzają pozostałe ćwiczenia interaktywne.
2. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję: Karta Polaka i repatriacja – wady i zalety polityki państwa polskiego wobec Polaków poza granicami państwa.

Praca domowa:

Poszukaj informacji na temat problemów, jakie napotykają repatrianci powracający do Polski. Rozważ działania, jakie można by podjąć, by wyeliminować te problemy.

Materiały pomocnicze:

Marek Kozubal, *Trudna repatriacja ofiar zsyłek*, rp.pl.

Repatriacja. Uznanie za repatrianta, archiwum.mswia.gov.pl.

Ustawa z dnia 7 września 2007 o Karcie Polaka, prawo.sejm.gov.pl.

Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji, prawo.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Animacja i ilustracja interaktywna mogą zostać wykorzystane przez uczniów jako baza do stworzenia prezentacji na temat Karty Polaka i repatriacji lub w trakcie powtórki materiału.